

Toekomst:

- Ja
- Nee
- Geen mening

<p>Gegist bestek</p> <p>Wordt het behoeden van de schat opnieuw de rol van de kerken?</p> <p><i>'Zielzorg voor mens en samenleving.'</i></p>	5	
<p>Oud-katholiek in 2034</p> <p>Een hardop denken over later.</p> <p><i>'De plaatselijke gemeenschap zal het beeld bepalen.'</i></p>	8	
<p>Kerk en internet, vloek of zegen?</p> <p>Nikolaas Sintobin over kerk in de digitale wereld.</p> <p><i>'Internet verlaagt de drempel om op zoek te gaan naar zingeving.'</i></p>	10	
<p>De sleutel van het klooster</p> <p>Vier dagdromen over een kloosterruimte in een binnenstad.</p> <p><i>'Ergens op de begane vloer van dat prachtige gebouw een peuterklas.'</i></p>	12	
<p>De Hooge Berkt</p> <p>Een christelijke gemeenschap met vallen en opstaan - vooral weer opstaan.</p> <p><i>'Dat schrijven we zo, met v/V, als uitnodiging om het eigen verhaal te verbinden met het grote Verhaal.'</i></p>	16	

En verder:

Van de redactie

Toekomst: ja/nee/geen mening 3

Column

Lastig lief lichaam..... 4

Plannen maken

24h 18

Patriarchen

Oecumene..... 19

Even kijken bij

Dordrecht 20

En dan nog dit

Textiel, IJmuiden, beestenboel..... 22

Service

Berichten, agenda en colofon..... 23

De Achterkant

Economy, Ecology & Oikos 24

Redactioneel Toekomst: ja | nee | geen mening

Beleid, een begrip dat al twintig jaar de kerkelijke agenda van tijd tot tijd in beslag neemt. Inmiddels staat dit toverwoord al weer twee jaar centraal op de synodevergaderingen. Het proces van inventarisatie van ideeën, het maken van plannen is inmiddels zover gevorderd dat er een afsluitende conferentie is belegd eind april. Maar valt er nog beleid te maken in een tijd, waarin de secularisatie zich in Nederland en in meer Europese landen in een sneltreinvaart voltrekt? Valt er nog beleid te maken wanneer kerken in de marge verdwijnen of moeten we 'de schat bewaren' tot er weer betere tijden aanbreken? Geldt dat minder voor onze kerk? De achterliggende vraag is of 'kerk' maakbaar is. Hangt er niet veel af van 'toevallige factoren', zoals

de locatie van je kerkgebouw, de pastoor, de aanwezigheid van gedreven mensen en niet onbelangrijk de financiën? En waait de Geest soms niet veel grilliger dan wij willen weten? De achterliggende jaren hebben laten zien dat er op sommige plekken wel degelijk sprake is van een opleving en op andere niet. Hoe komt dat? Voor de hand liggende antwoorden zouden aanleidingen ertoe kunnen zijn nog kritischer te zijn op wie je in het pastoraat aanstelt, om liturgische vormen en taal tegen het licht te houden en waar nodig bij de tijd te brengen, om je mensen nog beter toe te rusten en te motiveren en om je kerkplekken met zorg te kiezen en andere af te stoten. We zullen zien waar de beleidsmakers ons brengen. De redactie ging alvast op onderzoek

uit, raadpleegde oudere schatbewaarders en zocht jonge dromers op. 'Wat als' begon de droom en de reacties waren zeer verschillend. Voor een van de schrijvers was het beschikken over een klooster in het hartje van Amsterdam geen droom, maar een nachtmerrie. Digitaal dan maar? Ook daarover een interessante bijdrage in deze aflevering. De mooiste uitspraak komt uit het artikel van Jan Renkema, voorzitter van de Gemeenschap De Hooge Berkt: 'We kunnen de genade, en ook de toekomst, een handje helpen.' Alle reden dus om toch met enthousiasme een beleidsconferentie te houden: de kerk kan er wel tegen.

De redactie

Column Leonie van Straaten

Lastig lief lichaam

Woont u graag in uw eigen lichaam? Ik lees regelmatig dat dit van groot belang is voor een aangenaam levensgevoel. En ik ben het daar ook wel mee eens. Maar ja, dat wil niet zeggen dat het eenvoudig is. Want er is altijd wel wat met dat lichaam van mij aan de hand. En ik hoor dat meer mensen daarmee worstelen. Het is heel concreet: de ene dag word ik wakker met een pijnlijke nek, de volgende dag heb ik akelige steken in mijn zij of krijg ik hoofdpijn van de vele uren aan de pc. Ga ik buiten lopen om het lichaam uit te laten waaien, dan doet de wind pijn aan mijn oren. En wil ik het lichaam in zichzelf laten rusten door meditatie, begint er een voet te slapen. Het is altijd wat. En als één lid lijdt, dan lijdt het hele lichaam. Heb ik ergens gelezen. Dat dit klopt, weet ik uit ervaring.

Maar is dit erg? Een schokkende vraag om aan mezelf te stellen, want natuurlijk mopper ik regelmatig op dat lichaam en dan ga je vanzelf denken dat het erg mis is. Maar ik ben nog niet oud en heb geen handicap. Dus wie ben ik om zo te zeuren? Het antwoord was een bedeesd uitgesproken 'nee', met de engel van God op mijn schouder die mij influisterde 'je bent ...' En nog zoiets als 'beeld...'

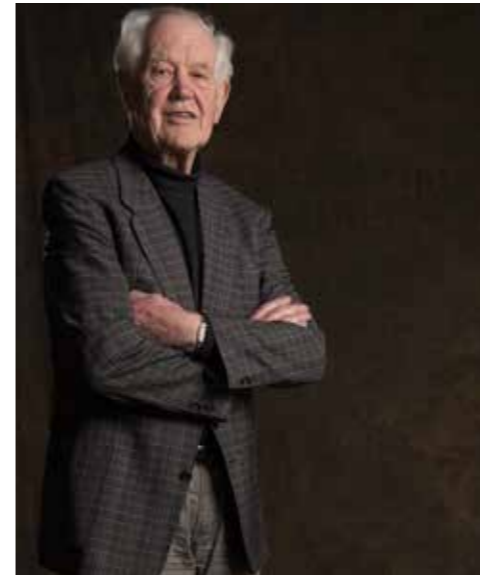
Het is dus niet erg, het is wel lastig. Want het lichaam vraagt om mijn aandacht, wil dat ik luister naar alle bewegingen van de verschillende ledematen en ook naar pijnpunten en wat die van mij vragen. Als ik niet luister, gaan er meer ledematen lijden. Als ik wél luister, gebeurt er iets moois: dan brengt mijn lichaam mij tot rust. Een zegen voor het lichaam, de ziel, het hoofd en het hart. Zo overkomt me een nieuwe eenheid, in én door het lichaam. Dan krijg ik mijn lichaam lief en ja, dan woon ik er graag in.

Waarom zoveel tekst over het lichaam? Als u nog eens leest en overal waar 'lichaam' staat, 'kerk' invult, bent u het misschien met mij eens dat het niet eenvoudig is om er samen in te wonen. Maar dit lastig lief lichaam is mij wél bijzonder lief!

Dit is de eerste bijdrage van nóg een nieuwe columnist: Leonie van Straaten. Leonie is theologe met specialisatie dans.

Gegist bestek

Schat bewaren

In het gesprek in de redactievergadering over de toekomstige rol van de kerk werd een vergelijking met de middeleeuwen getrokken. Na de ineenstorting van het Romeinse Rijk viel West-Europa ten prooi aan invallen van allerlei volken en veel van de cultuur en de vaardigheden gingen verloren. Een wat romantisch beeld laat in een verduisterd Europa op enkele plaatsen nog een brandend kaarsje zien in kloosters, waar de kunst van het lezen en schrijven werd bewaard en waar nog kennis en boeken uit de klassieke oudheid werden gekoesterd. Wordt het behoeden van de schat opnieuw de rol van de kerken? Inge van Maaren en ik praten hierover met oudere 'schatbewaarders', emeritus bisschop Antonius Jan Glazemaker en emeritus pastoor Wessel Jan Woltjer.

Bisschop Glazemaker: 'Ik heb het bewaren van de schat niet in de tragische zin ervaren, alsof die voor de dreiging van buiten in veiligheid gebracht moet worden. In tegendeel zelfs, je werd verantwoordelijk om dóór te geven wat je zelf ontvangen had. Ik stapte in een rijdende trein en het klimaat was juist bijzonder goed. Er bloeide van alles open in de oecumene en binnen de eigen kerk. Ik heb een heerlijke tijd gehad. De huidige tijd is wel wat anders. Alleen al de wereld om ons heen is een stuk onzekerder geworden en de secularisatie heeft hard toegeslagen. Dat neemt niet weg dat er ook bemoedigende tekenen zijn. Voor mij was het in september gehouden congres een grote verrassing. Ik had niet verwacht dat de respons bij zovelen zo groot zou zijn. Deelnemers hadden het gevoel dat het ergens over ging, het sloeg aan. Je kunt echter geen strategie ontwikkelen uit een dergelijk evenement, het is te kostbaar en arbeidsintensief om het jaarlijks op een dergelijke schaal te organiseren. Maar ook in het klein ontdek je beweging bij mensen die zich (weer) thuis gaan voelen in de kerk. Het is weliswaar mondjesmaat, maar toch. Aan de andere kant valt een uitvoering van de Mattheuspasion onder leiding van Mengelberg nu niet meer te pruimen door de enorme traagheid ervan, een vergelijkbaar effect lijkt onze wijze van vieren op jongeren te hebben. En de relaties met andere kerken op het lokale vlak komen haast tot stilstand'. Er wordt opgemerkt dat in Nederland de kerk niet meer exclusief is op de markt van de zingeving. De mens passeert veelal de kerk bij zijn zoektocht naar heil. Onze vormen zijn ook niet meer vanzelfsprekend.

Schat ontsluiten

Pastoor Woltjer brengt in dat het verstaan en begrip van het Bijbelse ABC snel erodeert. Hoe zijn er dan nog krachtbronnen aan te boren, waar je je hart aan kunt ophalen? In de Anglicaanse Kerk is een pelgrimscursus ontwikkeld waarin je wordt meegenomen om de meest elementaire begrippen van het christelijk geloof te verstaan. Glazemaker meldt de Alpha-cursussen, waar de nodige kerken reclame voor maken. Mik op kleinschaligheid, begin in de eigen parochie op de eigen specifieke plek, er is geen panklare oplossing, die voor alle plekken geldt. De kerk heeft de taak om de schat te ontsluiten voor anderen, dat is zielzorg voor mens en samenleving. En die zorg voor anderen is niet primair om meer mensen bij de club te betrekken, hoe welkom ze ook zijn. Dát wij een schat hebben

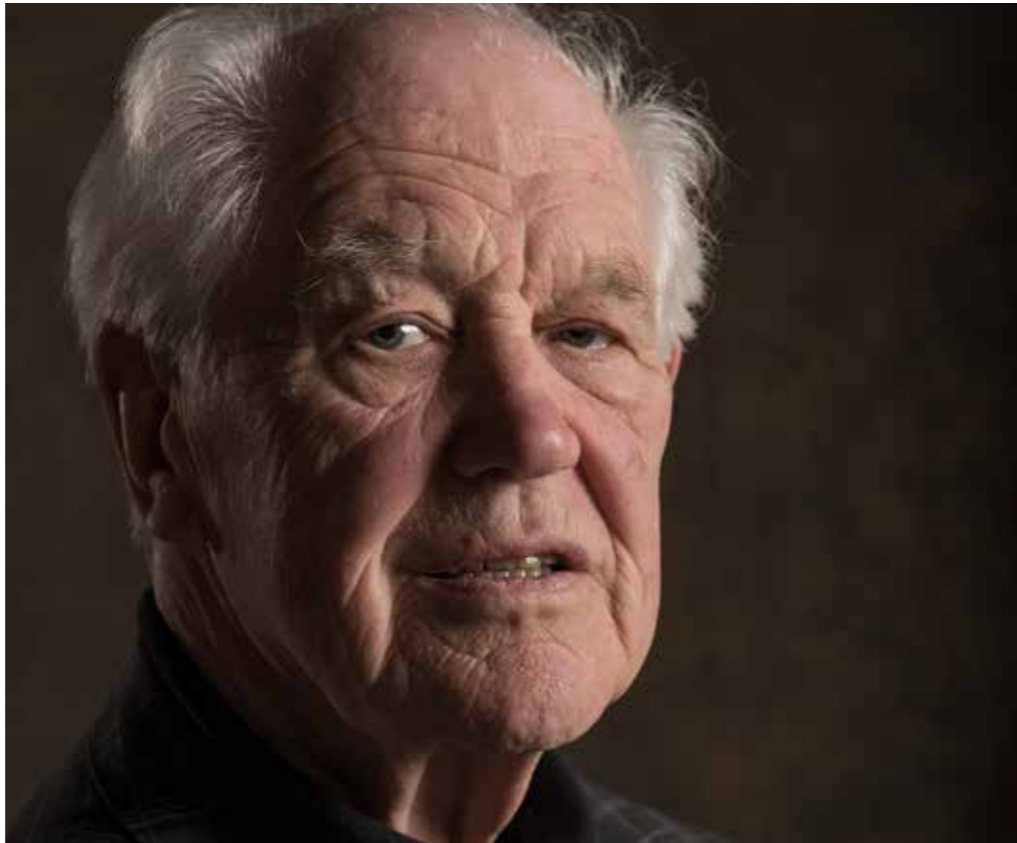
ontvangen moet ook door onszelf ervaren worden, 'geproefd' als het ware. Dat geeft een uitstraling, waar anderen op af komen. Woltjer vult aan dat op dagen waarop de kerk open staat er zich regelmatige boeiende gesprekken ontwikkelen en er dan gelegenheid is iets van de schat door te geven. Sommige bezoekers zie je, nieuwsgierig naar een zondagse viering, terugkomen.

Tegenwind

Je kunt je niet onttrekken aan de indruk dat er een soort herfsttij is aangebroken in onze eigen cultuur, er zit weinig adem meer in. De aansluiting met die cultuur wordt wel heel moeilijk. Glazemaker zegt dat het accent zal moeten liggen op 'het menswaardig leven'. Woltjer vult aan: 'het humane element'. Dat zal in vieringen, in de preek en in voorbeden en handelen naar voren moeten komen. Glazemaker verwijst naar de brochure 'Aandacht als dienst', waarin de bisschoppen de richting van het lectoraat aangeven. Aandacht, omzien naar elkaar, pastorale aandacht, dat is wat een parochie moet laten zien en dat is niet voorbehouden aan de pastoor. Bij nieuw beleid moet je dus ook aandacht hebben voor hen die niet alles meer kunnen meemaken. Zo heeft de oud-bisschop zelf ooit betreurd dat de Polish National Catholic Church uit de Verenigde Staten afhaakte bij de opening naar de vrouw in het ambt en uit de Unie van Utrecht is gestapt. Er is destijds wel naar haar omgezien, maar uiteindelijk kwam het tot een definitieve breuk. Dat omzien heeft overigens ook plaats gevonden bij de eigen geloofsgenoten, die met die beslissing niet konden instemmen.

Schatkamers

Woltjer wijst op huisgemeenten als model om de schat te bewaren, zo begon het ook in de Oude Kerk. Je hoeft niet groot te zijn om van betekenis te kunnen zijn, mits er maar geestkracht aanwezig is. Het voordeel van huisgemeenten is dat men 'diep' kan gaan en een intensief leven heeft in de gemeenschap. Glazemaker zegt dat er toch ook aandacht

moet zijn voor de verbinding met het grote geheel, enige vorm van overkoepeling. Dat doet denken aan het beeld van de noodlijn, de 'levensader', die altijd aanwezig is op *Domino Day*; mocht er in de ingewikkelde patronen iets haperen, dan brengt de noodlijn redding en gaat het proces door. Glazemaker is van mening dat je die noodlijn niet alleen bij jezelf moet zoeken, maar ook de lijn met de oecumene open moet houden. Wees ervan bewust dat er elders ook plekken van heil zijn en dat je zelf niet alles in huis hebt. Hij memoreert dat in de tijd dat oud-katholieken in schuilkerken bijeen kwamen er ook wel degelijk sprake was van verfrissende vindingrijkheid. Men was niet doodgeslagen, maar werd creatief in het maken van muziek en

teksten. Denk hierbij ook aan de omzetting van de liturgie in de volkstaal.

Afblijven

Wat is die schat nu eigenlijk, die gekoesterd moet worden?

Woltjer: 'Dat in de catholica iedere zondag Pasen gevierd mag worden, dat is voor mij elementair. De Heer is daarbij gastheer.'

Glazemaker: 'Liturgie is voor mij de dragende kracht, waardoor je boven jezelf wordt uitgetild. Dat kan op honderd en één manieren, maar je moet het wel blijven vieren'. Woltjer vult aan en vertelt over zijn intense ervaring toen hij als vlootpredikant op honderdtwintig meter diepte

in een onderzeeboot tussen de torpedo's de dienst van Schrift en Tafel mocht vieren met een speciaal daarvoor in het kombuis gebakken kadetje. Ook daar was de Heer en het had wel iets van een Jona-ervaring. Van Maaren hecht sterk aan de Schrift en een bespreking daarvan vanuit meerdere gezichtshoeken en wijst op het belang van het doorvertellen van de verhalen. Verhey benadrukt het belang van de gemeenschap; je maakt op een wonderse wijze deel uit van een gemeenschap waarvan je de meeste leden waarschijnlijk nooit zelf gekozen zou hebben. In het gesprek komt als vijfde element het vertrouwen naar boven, betrouwbaar zijn en niet pretenderen anders en beter te zijn.

Op de vraag hoe die elementen zijn te waarborgen, zegt Glazemaker dat reflectie het sleutelwoord is en kritische mensen dwingen je tot reflectie. Woltjer voegt daaraan toe dat je moet blijven studeren op de Schrift en de literatuur. Studiedagen en retraites voor pastores zijn van belang, want er is weinig gelegenheid om preken van collega's te horen. Van Maaren wijst op de signalen uit de media die je aan het denken zetten. Controverses toelaten of zelfs opzoeken kan verrijkend zijn.

Medeverantwoordelijkheid

Op de vraag of er nog specifieke oud-katholieke elementen zijn die bewaard moeten worden, reageert Woltjer dat hij het heel speciaal vindt dat

oud-katholieken zoveel, zelfs laatmiddeleeuws textiel hebben bewaard. Dat getuigt van begrip voor continuïteit en respect voor het verleden.

Glazemaker noemt de wijze van gezagsuitoefening in de kerk, ruimte voor woord en tegenwoord, gezag is niet monolithisch. Niemand heeft de waarheid in pacht. Hij herinnert eraan dat aartsbischop Andreas Rinkel, die aanvankelijk tegen een 'open communie' was, tot andere inzichten kwam en in staat was een omslag in denken te maken. Hetzelfde ging op voor zijn houding ten opzichte van de Rooms-Katholieke Kerk, ook daarin durfde hij te veranderen. Glazemaker benadrukt nog: 'Het element van medeverantwoordelijkheid, zoals dat ook bij wijdingen naar voren komt, dat is het hart van het conciliair bewustzijn.'

Nieuw beleid

Ontwikkelingen gaan snel in deze tijd en er verandert veel. De emeriti zien niet zo veel in het uitzetten van beleid van grote lijnen voor vele jaren. Zij menen dat het beter is om prioriteiten voor nu te kiezen en die af te stemmen op lokale mogelijkheden. Als voorbeeld wordt IJmuiden genoemd. In de jaren zestig was het goed beleid om een tweede kerk in IJmuiden te stichten, nu was de tijd daar om de beide parochies weer samen te voegen. Draagvlak is daarbij onmisbaar en dat is meer dan informeren. Het heeft te maken met mensen mobiliseren bij het maken en uitvoeren van keuzes. Geen grote bellen blazen en beter een 'gegist bestek' uitzetten, waarbij je nog niet zeker bent waar je uit zal komen.

Emile Verhey

Hij die geen haven heeft gekozen, heeft nooit gunstige wind. *Michel de Montaigne*

Gegist bestek is een navigatiemethode waarbij vanuit de vertrekpositie aan de hand van de koers en afgelegde afstand de huidige positie bepaald wordt, de gegist bekomen positie. Deze methode wordt gebruikt als er nog geen directe plaatsbepaling mogelijk is.

Oud-katholiek in 2034

Optimistisch verder zoeken

In 2034 hoop ik mijn zeventigste verjaardag te kunnen vieren en zal ik naar de meest realistische verwachtingen (net?) met pensioen zijn – als alles goed gaat natuurlijk. Maar het gaat hier minder om mijn verwachtingen voor mijn eigen leven dan om onze oud-katholieke kerk hier in Nederland. Hoe zal die dan zijn? Of – om de bangere gedachten te laten spreken – zal die er dan zijn?

‘Voorspellingen zijn lastig,’ zei mijn verstandige grootmoeder altijd, ‘met name als het over de toekomst gaat.’ Dat is natuurlijk een wijze opmerking, maar toch wil ik mij aan een kleine vooruitblik wagen. Hoe realistisch het allemaal is, kan ik natuurlijk niet beoordelen – zeker in het licht van het bovenstaande – maar als mensen hebben we nou eenmaal de behoefte om een beetje vooruit te kijken; dat helpt ons ook in de dagelijkse beslommeringen van het kerkelijk bedrijf.

Oud-katholieke kleur

Ook in 2034 zullen onze parochies niet groot zijn. Het belangrijkste verschil zal zijn dat we ons ook niet meer zullen vergelijken met de ‘grote kerken’ – ook zij zullen kleiner en met minder kerkgebouwen in één stad aanwezig zijn. Vermoedelijk is de meerderheid van de mensen dan ook geen grote, volle kerk meer gewend zoals veel ouderen dat nu nog wel zijn of tenminste als referentiekader aanhouden. De ouderen van de toekomst zijn al min of meer opgegroeid in een tijd waarin de kerk niet meer vanzelfsprekend was. Kerklid zijn is dan voor nagenoeg iedereen een keuze die vaak op latere leeftijd gemaakt of bekrachtigd wordt. Dat onderscheidt ons dan niet meer van de protestantse of

de Rooms-Katholieke Kerk, zoals dat nu nog vaak het geval is.

Steeds meer mensen zullen in onze kerk op oudere leeftijd gedoopt zijn – de Oud-Katholieke Kerk is dan de enige kerk die zij kennen en waarvoor zij bewust hebben gekozen. Mensen in 2034 willen christelijke gemeenschap met een oud-katholieke (liturgische) kleur zijn. Die kleur zal regelmatig kritisch tegen het licht gehouden moeten worden, omdat veel dingen minder vanzelfsprekend zijn. Nu kunnen we als we nieuwe mensen welkom heten vaak nog met een zekere nadruk op de verschillen tot anderen kerken onze eigen identiteit beschrijven. Voor mensen voor wie deze andere kerken onbekend zijn, is dat geen middel meer om de identiteit te bepalen. Ik zie daar grote kansen in. Het nodigt ons uit om telkens over onze bronnen en motieven na te denken.

Lokaal

De plaatselijke gemeenschap zal, meer dan het nu al het geval is, het beeld dat de parochianen van hun kerk hebben bepalen. Mensen hebben voor een plaatselijke parochie gekozen; bij een verhuizing moet de parochie in hun nieuwe woonplaats zich opnieuw presenteren. Ook dat is spannend. Het zal veel inzet van allen vergen om toch de landelijke verbanden goed overeind te houden en te voorkomen dat we allemaal eilandjes worden. Het lichaam van Christus, de kerk, kan niet alleen maar voeten en ogen hebben. Samen moeten we ervoor zorgen dat het hele lichaam blijft functioneren. In feite is dat nu eigenlijk al zo: ‘In onze parochie is eigenlijk iedereen vrijwilliger,’ hoor ik vaak, als het plaatselijk functioneren beschreven wordt. Ik denk

“ruimte voor zoeken en twijfels

dat dat de toekomst is. Allen zullen zich in 2034 naar vermogen moeten inzetten om het bestaan van de parochie mogelijk te maken – al is het alleen maar met een substantiële financiële bijdrage. Ook daarvoor zien we nu al tekenen. Er wordt in de parochies veel duidelijker over nagedacht wat we eigenlijk willen en kunnen en hoe dat gestalte kan krijgen.

Moment

Voor mij is het belangrijk dat rond de tafel van de Heer in principe allen aanwezig zijn: kinderen, jongeren, gezinnen, paren, mensen die alleen zijn, ouderen. Het zou mooi zijn als er in de parochie voor iedereen iets zou zijn – omdat we bij elkaar horen. Maar ik denk dat in 2034 meer vanuit het moment gedacht zal worden. Vroeger hoopte men natuurlijk altijd dat de kinderen van nu de kerkmeesters van morgen zouden zijn – en het is soms nog gelukt ook. Vaker niet. En dat heeft tot grote teleurstelling geleid bij de actieven van nu. Wellicht dat het ons in de toekomst lukt al die activiteiten te blijven doen omdat ze in het nu belangrijk zijn, waarbij we natuurlijk blijven hopen dat een ieder die daar nu van geniet, later in het leven wellicht nog weet dat het goed en troostrijk was in de kerk. Op die momenten die elk mensenleven kent en waarop het belangrijk is dat je je de goede ervaring kunt herinneren.

Zoeken

Ik ben niet pessimistisch over de kerk in 2034 en dat is niet omdat het bij mijn vak van pastoor hoort om optimisme uit te stralen. Ik ben er wel van overtuigd dat er nieuwe wegen gegaan moeten worden. Wegen die ik nu ook nog niet ken. Een

grotere neiging tot experiment zou een goede zaak kunnen zijn, nieuwe initiatieven omarmen zoals dat in Mijdrecht gebeurt en ook zeer pijnlijke beslissingen nemen, zoals het sluiten van de IJmuidense Adelbertuskerk om het grotere geheel van oud-katholiek geloven in de IJmond meer lucht te geven.

Het allerbelangrijkste is dat we ons verre houden van doemdenken dat verlamt en ook niet aantrekkelijk is voor mensen die op zoek zijn naar een plek waar de levensvragen die een ieder heeft, gesteld mogen worden, zonder dat er meteen een vastomlijnd antwoord komt – voor mij een belangrijk aspect in het oud-katholiek zijn. Er moet ook ruimte voor zoeken en twijfels blijven in de kerk van de toekomst.

Vaak is het zo dat je, als je een jaar of veertig bent op zoek gaat naar datgene ‘waar het werkelijk om draait in het leven’ en daar moeten we als kerkelijke gemeenschap sterk op inspelen. Ik hoop dat uit de groep mensen die nu op deze wijze op zoek zijn, een deel van de kerk in 2034 gaat ontstaan.

Mijn kerk in 2034 zal in veel aspecten dezelfde zijn als mijn kerk in 2015. Ik heb niet de illusie dat we ooit onbedreigd de toekomst in zullen kunnen kijken. We moeten ons ook niet voor ogen houden dat dat kan. Dat geeft al een hoop rust. En met die rust kan ik mij dan weer inzetten voor al die vele kleine dingen die ook in 2034 nodig zullen zijn om de oud-katholieke parochie van dan mogelijk te maken.

Robert Frede

Kerk en internet, vloek of zegen?

Nog lang niet alles ontdekt

De digitale revolutie ging niet voorbij aan de kerken. Er is bijna geen kerkgenootschap meer denkbaar dat niet aanwezig is op het internet. Reeds in 1999 werd de stichting InterKerk opgericht met als doel internettoegang en andere faciliteiten te leveren aan kerken en kerkelijke instellingen. De mogelijkheden die het internet biedt, lijken wel onuitputtelijk. Kloosters geven een inkijkje in hun dagelijkse leven, parochies versturen nieuwsbrieven en kerkleiders spelen handig in op de actualiteit via hun twitteraccount. De PKN houdt zelfs een heus onderzoek onder haar leden middels een vragenlijst op haar webpagina.

Het lijkt wel alsof internet alleen maar zegeningen brengt voor de kerk. Het digitale tijdperk sluit naadloos aan bij het hedendaagse individualisme. Kerkdiensten, preken en andere samenkomsten kunnen bekeken en gelezen worden wanneer het de gelovige uitkomt. Kerkelijke commissies kunnen hun zaken grotendeels per e-post regelen waardoor vergaderingen tot een absoluut minimum beperkt kunnen worden. Wringt hier nu niet het schoentje? Betekent christen-zijn niet gemeenschap vormen? 'Want waar twee of drie vergaderd zijn in mijn naam, daar ben Ik in hun midden.' Is het denkbeeldig dat de digitale presentie van kerken naast talloze zegeningen ook een vloek met zich meebrengt? Met die vragen in het achterhoofd interviewde De Oud-Katholiek Nikolaas Sintobin. Nikolaas Sintobin is een Vlaamse jezuïet en internetpastor; hij is verbonden aan de Krijtberg te Amsterdam. Bekendheid kreeg Nikolaas als geestelijk begeleider in de EO-serie 'Op Zoek naar God'. De Oud-Katholiek vroeg naar zijn ervaringen met en zijn toekomstvisie op de digitale aanwezigheid van de kerk.

Sinds wanneer ben je actief als internetpastor en welke evolutie heb je sindsdien waargenomen? Bij welke projecten ben je momenteel betrokken?

Nikolaas is sinds zeven jaar actief als internetpastor. Van een nevenactiviteit werd het een hoofdactiviteit. 'Toen ik begon als internetpastor was het internet vooral een interessant en leuk medium. Ondertussen is het uitgegroeid tot *the place to be*.' Nikolaas vertelt dat het internet als het ware een nieuw continent is, een omgeving die enorme, haast onbeperkte mogelijkheden kent. Net zoals

de boekdrukkunst een enorme impuls gaf aan de verbreiding van het Evangelie, is dat het geval met het internet.

Internet is een medium dat wel eens wordt geassocieerd met anonimiteit en individualisme; hoe verhoudt zich dat tot de gemeenschapsvormende taak van de kerk? Leiden internetcontacten tot fysieke contacten?'

'We hebben twee internetretraites georganiseerd, tijdens de adventsperiode en de vasten. Het werd een succes. Tienduizend mensen verspreid over zeshonderd steden vormden een biddende gemeenschap. In Vlaanderen en Nederland konden mensen elkaar ontmoeten in uitwisselings-

“ **de echte creativiteit begint nog maar**

groepen. Het gastenboek werd goed bezocht; hier werden ervaringen uit het persoonlijke gebedsleven gedeeld.' De retraites werden gepromoot via de sociale media, waardoor het interactieve element nog werd versterkt. Internet maakt het volgens Nikolaas mogelijk dat christenen die zich in een isolement bevinden opnieuw in contact komen met geloofsgenoten. De ervaringen met het christelijke geloof op het internet betekenen voor velen ook dat nieuwsgierigheid wordt aangewakkerd en dat traditioneel kerkbezoek wordt overwogen.

Waarin verschilt de aanwezigheid op internet met de klassieke vormen van geloofsoverdracht?

'Internet kent een eigen communicatiecultuur die zich laat typeren door de woorden eenvoudig en snel. De interactiviteit laat toe dat mensen ook gemakkelijker kunnen reageren op de christelijke boodschap.' Nikolaas raakt steeds enthousiaster als hij vertelt over de mogelijkheden die het internet biedt. Hij vergelijkt het met de uitvinding van de boekdrukkunst. Die luidde ook een geheel nieuw tijdperk in voor de verbreiding van het Evangelie. Interessant is dat Sintobin erop wijst dat het bijzondere taalgebruik op internet maakt dat nieuwe dimensies van het christelijke geloof ontdekt worden.

Met welke projecten ben je momenteel bezig?

'Binnenkort wordt biddenonderweg.org gelanceerd, een dagelijkse gebedspodcast voor draagbare mp3-spelers, geïnspireerd door de ignatiaanse spiritualiteit.' Voor dit project hebben de jezuïeten een voltijdse internetspecialist in dienst genomen. 'De teksten van onze digitale retraite zullen dit jaar in boekvorm worden uitgegeven.' Nikolaas Sintobin vindt het boeiend om te zien dat klassieke media als het boek, radio en televisie en de nieuwe digitale media elkaar beïnvloeden en in feite complementair zijn.

Niet iedereen is even positief over de digitale revolutie, zie je ook nadelen?

'Alle menselijke producten hebben een schaduwzijde, dat geldt dus ook voor het internet. Misbruik is overal. Ik ben echter principieel optimistisch over de mogelijkheden die dit nieuwe medium ons brengt. We hebben nog lang niet alles ontdekt, de echte creativiteit begint nog maar.' Naarmate ons gesprek vordert, wordt duidelijk dat Nikolaas Sintobin niets uitsluit. 'Misschien zal er ooit nagedacht worden over de bediening van de sacramenten, bijvoorbeeld de biecht. Ik doe daar nu geen uitspraken over, we zien wel.'

Een leuke uitsmijter is dat de internetpastor er fijntjes op wijst dat hij nu in gesprek is met een anglicaanse redacteur van De Oud-Katholiek. We hebben elkaar onlangs ontmoet in een uitwisselingsgroep van de digitale adventsretraite. 'De kerkelijke aanwezigheid op het internet heeft een sterke oecumenische werking, tegen wil en dank. Dit beïnvloedt mijn manier van communicatie. Internet verlaagt de drempel om op zoek te gaan naar zingeving. Anno 2015 gaan mensen op zoek naar wat hun bevalt. Muren tussen kerkgenootschappen blijken hier minder robuust te zijn, onze digitale retraites trekken deelnemers uit alle mogelijke hoeken van het christendom en daarbuiten.'

Tot slot: Kun je ons enkele 'geboden' geven voor wat betreft 'kerk en internet'?

- Wees aanwezig op internet, je bereikt veel mensen op een relatief goedkope manier.
- Respecteer de identiteit van het internet, gebruik het adequaat, publiceer geen 25 pagina's tekst maar richt je op de moderne multimedia.
- Ontwerp een professionele website, anders maak je je kerkgenootschap onnodig belachelijk.
- Zeg wat je te zeggen hebt, niet meer en niet minder. Vermijd 'vrome troep', produceer kwaliteit vanuit je eigenheid, kort en krachtig vanuit wie je bent.
- Maak contact via de sociale media, anders blijf je ronddraaien in je eigen kleine cirkeltje.

Johan Caenen

Enkele links naar projecten waaraan Nikolaas Sintobin verbonden is:
www.gewijderuimte.org
www.verderkijken.org
www.inalldingen.org
www.biddenonderweg.org (wordt gelanceerd met Pinksteren)

Hardop dromen

De sleutel van het klooster

Daags voor de redactievergadering had het in een krant gestaan: Het monumentale Bethaniënklooster op de Amsterdamse wallen staat te koop. Tien studio appartementen, een kerkzaal, een muziekzaal, een monumentale entreehal, een koffiekamer en een kantoor. Het complex heeft ook nog een binnenterrein met een prachtige tuin en is voor 2.9 miljoen euro in de markt gezet. ‘Wat als,’ begon een redacteur, ‘wat als iemand je de sleutel van dat klooster geeft. Zomaar, om niet. Je mag met het gebouw doen wat je wilt. Wat zou je doen?’ Het grote dagdromen begon. De *wat als-vraag* stelden we ook aan een aantal anderen.

Thema

Multi geloofsinstituut geloofsontwikkelingsreis

Heeft de kerk toekomst? Heeft God toekomst? Zijn dat twee verschillende zaken of niet? Je hoort namelijk vaak: ik heb niets met het instituut kerk, maar er zal wel een God zijn. Praat je verder over de vraag wie God dan is, dan zwakt men dat ook nog verder af met: er is IETS, of het Goddelijke, meer dan wat we kunnen waarnemen. Gelovige mensen gaan wel naar *de of 'n* kerk, minder gelovigen gaan niet. Wat dan te doen met een klooster, of liever: een complex dat ook nog in zijn geschiedenis kort klooster is geweest? Of moet je denken aan een gebouw waar veel in mogelijk is? Een gebouw in hartje Amsterdam, waar meer toeristen komen dan Amsterdammers.

Ik weet het niet. Ga even de afwas doen en laat mijn onderbewuste ermee aan de slag gaan. Dan komen er woorden naar boven: Oefenplek voor Stilte, Taizé-NL, Verbinding, leren, geloofshoofdstad, multi geloofsinstituut. Dat laatste prikkelt

mij. Wat weet ik van de Islam? Het Jodendom? Protestantisme? Kunnen alle geloofsrichtingen een dag aanbieden aan hun gemeenteleden, soort van bedevaart, geloofsontwikkelingsreis, naar deze plek? We hebben met elkaar te leven op deze prachtige blauwe planeet. Ieder met zijn of haar eigen kleur, aanwezigheid, wensen, maar mét elkaar! Verdiepen om te verbinden, Verbinden door te verdiepen. Samen Zijn omdat we elkaar beter kennen en niet tegen elkaar zijn door wederzijdse (voor)oordelen.. Geen actie en reactie, maar actie en interactie. Is God Inclusief elk mens of Exclusief bepaalde groepen? Mogen we anders denken en handelen als de naaste daarbij, de relatie daarmee, in tact blijft, gezond en levendig! On-geloof-lijk als dat zou kunnen. Zullen we daar starten?

*Brigitte Paulissen,
parochie Haarlem*

Ingang Bethaniënklooster

Een open leefgemeenschap

Tijd maken voor Jezus

Als kind droomde ik erover hoe het zou zijn om een kasteel te hebben. Wat zou ik doen met al die kamers, geheime gangen en mooie binnenplaatsen? Misschien is dat dromen wel nooit opgehouden. Na mijn studie tot bouwkundige heb ik jaren op architectenbureaus gewerkt. Ondertussen droomde ik van kerken en kloosters en andere gebouwen. Ooit heb ik overwogen het klooster in te gaan. De Heer had echter andere plannen met mij, dus bleef ik in de wereld. Nu komt die vraag van de redactie naar mij toe over een heel ander kloostergebouw. In hartje Amsterdam. De stad waar ik geboren ben. Een klooster in een belangrijke toeristische attractie, de wallen. Kan je en – misschien beter nog – wil je daar iets met een klooster? Kun je daar toekomst hebben voor de kerk?

Jezus zocht niet de mensen die het allemaal goed voor elkaar hadden, maar juist degenen die er niet bij hoorden, terwijl iedereen ermee te maken had.

Zo'n plek vind je hier in Amsterdam op de wallen. Ik moet meteen denken aan pater Van Kilsdonk die op vergelijkbare wijze omging met mensen in kamp Vught en later in de kroegen van Amsterdam en de aids-afdeling van het Academisch Ziekenhuis. Ook moet ik denken aan Oudezijds 100, een leefgemeenschap die zich richt op zorg in de directe omgeving vanuit een evangelisch perspectief.

Ik vraag me af of je het moet hebben over de toekomst van de kerk. Is dat niet teveel gericht op onszelf? Is het niet juist de bedoeling ons te richten op het present stellen van het evangelie? Jezus, de verrezene verkondigen? Daar zou het moeten beginnen naar mijn idee. De behoefte om iets te doen daar in dat klooster waar we Jezus centraal stellen. Tijd maken voor Jezus, midden in de drukte van de stad. Luisteren naar wat Hij te zeggen heeft. Daar vind ik onze Oud-Katholieke Kerk zeer geschikt voor. Mensen raken door onze

liturgie, onze spiritualiteit. Ruimte voor verstilling. Daar zou ik wel een open leefgemeenschap omheen willen hebben. Mensen die samen in een klooster leven, werken en bidden. Een gemeenschap, die voor een belangrijk deel samenleeft. Een gemengde gemeenschap, met alleenstaanden, maar ook koppels en gezinnen. Een afspiegeling van de gewone samenleving, maar met mensen die een andere keuze maken dan het snelle, op carrière gerichte leven van de stad. Hun werk is gericht op zorg voor de mensen direct om hen heen en daarbij op een intensief gebedsleven om zo nauw in contact te blijven met de Heer. Voor dat gebedsleven heeft onze kerk prachtige liturgie beschikbaar, die zich perfect leent voor het dagelijkse koorgebed. In je eentje is het moeilijk dat gebedsleven zo gestructureerd op te zetten en te onderhouden. Ik merk dat ook in Groningen, waar ik als project ons kerkgebouw een uitsparing in de stad wil laten zijn. Elke week kan men komen mediteren en elke week kan men komen voor gebed, buiten de eucharistie. Dat is, denk ik, belangrijk voor onze kerk. Dat we niet alleen een kerk zijn die op zondag de viering heeft, maar juist ook door de week het gebed gaande houdt en zich bezig houdt met goede werken. Niet vanuit de visie dat het de toekomst van onze kerk is, maar dat het de roeping van Christus is.

*Victor Scheijde,
parochie Groningen*

Vooral peuters en jongeren

Vaste vloerbedekking, dat mediteert zoveel lekkerder...

Een prachtig gebouw in een bijzonder kleurrijke buurt, middenin de hoofdstad. Een goed verhaal, zelfs een heel goed verhaal, dat al eeuwen meegaat. Wat zou een kerk zich meer wensen?

Mensen. Mensen dat is het eerste wat ik denk. En dan vooral jonge mensen. Op zondag in de kerk zie ik vele tinten grijs haar, maar weinig jongeren. Terwijl jongeren de toekomst hebben, toch?

Ik moet meteen denken aan de peuterklas in Bonn, die gerund dan wel ondersteund wordt door de parochie daar. Ja, zo zou ik beginnen. Ergens op de begane vloer van dat prachtige gebouw een peuterklas. Een klasje met een goed verhaal. Jaarfeesten; kerstspel. Ik zie de engel en Maria al samen door de gewelfde ruimte in kerstsfeer hollen, achter Jozef en de herders aan. Ik zie de Palmpasestokken al voorbij komen en ouders en kinderen samen genieten van dit doorleefde verhaal. Christelijke ouders, uit alle mogelijke nationaliteiten. Die niet alleen een peuterklasje vinden, maar ook een goed, pastoraal gesprek als zij dit nodig hebben, hulp met het invullen van al die lastige formulieren. Daar mag ook wat tegenover staan. Meedenken, meekoken (?) meedoen. Samen met de kinderen langsgaan in de parochie. Voor een jaarfeest. Misschien wel een doopfeest. Wie weet? 'het verhaal gaat...' Eerst even in Bonn gaan kijken misschien? Wat maakte het daar tot een succes?!

En verder hebben we nog veel kamers over, veel sanitair. Een prachtige grote ruimte. Meer dan geschikt voor.... jongeren! Wat zoeken jongeren in Amsterdam? Ruimte om te slapen. Te leren.

Cultuur op te snuiven. Te ontmoeten. In 'ons' klooster kan dat. Het wordt gerund door en voor jongeren. Jongeren die gaan voor het goede verhaal. En het goede leven. Met oog voor de schepping. Niet zomaar een broodje bij je ontbijt, maar een biologisch broodje uit de buurt. En de rest natuurlijk op dezelfde manier. 'Ons' klooster let op mensvriendelijkheid én milieuvriendelijkheid. Goed voor lichaam en ziel zullen we maar zeggen. En wie treffen we daar aan? Veel jongeren die al in Taizé zijn geweest. Veel jongeren die een periode komen 'meewonen' en 'meewerken' (u kent dat misschien wel van *'work away'*). De handen uit de mouwen. Ze leren organiseren, koken, gesprekken leiden. Ze 'ont' moeten. Er zijn Taizé vieringen

in de grote zaal, met lichtjes, stilte, zingen. Cursus meditatie voor wie maar wil. In de kloosterkapel die inmiddels is voorzien van vaste vloerbedekking. Dat mediteert zoveel lekkerder, zachter.... Goede films misschien en de mogelijkheid daarover te praten. We hebben immers een goed verhaal!

Een utopie? Misschien. Maar ook in Taizé begon het klein. En wat dacht u van de beweging aan het meer van Galilea. En ook daar werd niet gevraagd of iedereen wel lid was. Zullen we dat hier dan ook maar niet doen?!

Loes Berkhout, (met een beetje hulp van Willemijn, onze huisjongere), parochie Utrecht

De Emmaüsgang geschikte kerkplekken?

Het Bethaniënklooster staat te koop. Wat zouden we daar niet allemaal mee kunnen doen? was de vraag. En er waren begeleidende vragen, zoals: 'Is de huidige vorm (van kerkzijn) wel houdbaar?'

Als we het hebben over de huidige vorm van kerkzijn, denk ik aan onze parochies. Die plaatsen van samenkomst waar we zondag aan zondag bijeenkomen. Sommige parochies groeien, andere krimpen. Waardoor? Twee factoren spelen hierin, naar mijn idee, een belangrijke rol. Enerzijds de plaats van een parochie - stad of dorp, centrum of buitenwijk - en anderzijds de mate van naar buiten gerichtheid van een gemeenschap en de individuele leden.

Er is een behoorlijk lange periode geweest dat de binnensteden ontvolkt raakten en mensen in nieuwe buitenwijken gingen wonen. In de stadscentra werd alleen nog gewerkt en veel buurten vervielen. Sinds deze ontwikkeling gekeerd is, zijn de oude binnensteden opgeknapt, zijn er nieuwe appartementencomplexen gebouwd en is de levendigheid enorm toegenomen. In de binnenstad, daar gebeurt het. De wijken zijn plaatsen waar geslapen en gewoond wordt, maar daar houdt het meestal wel bij op. Kleine stadjes en dorpen hebben misschien wel een zelfde ontwikkeling doorgemaakt als bepaalde stadswijken. De sterke sociale cohesie met eigen voorzieningen als winkels en kerken is vaak verdwenen en jongeren trekken naar de grote steden voor studie of werk en blijven daar ook.

Over het naar binnen of buiten gekeerd zijn. We hebben van onszelf nog weleens gezegd dat we een schuilkerkmentaliteit hebben. Onze kerken waren verborgen en ons geloof was buiten die verschoenen godshuizen privé. En als je er wel wat mee zou willen, hoe dan? Dat hebben we niet geleerd. In een tijd dat nagenoeg iedereen naar een kerk ging, was het misschien ook wel voldoende om aan je 'zondagsplicht' te voldoen. Dat is nu niet meer houdbaar. Deze tijd, waarin velen op zichzelf zijn aangewezen, vraagt om een Emmaüsgang. De ander zien en met haar of hem actief op weg gaan. Als oud-katholieken zouden we moeten durven kijken naar onze kerkplekken. Bevinden deze zich op geschikte locaties? Daar waar de mensen zijn? Of proberen we, zoals een bevriende priester zei,

de Geest naar binnen te sleuren op een plaats waar Zij niet wil zijn, in plaats van dat we Haar roepstem volgen en aanwezig zijn daar waar we nodig zijn. We zouden veel werk moeten maken van het geloofsgesprek. Laten we elkaar uitdagen te spreken over wat ons beweegt. Binnen onze gemeenschappen, maar vooral ook daarbuiten. Kerkzijn strekt zich nadrukkelijk naar buiten toe uit. Zoals een docent van me zei: 'Zoals Jezus ons gastvrijheid geeft om Hem te leren kennen, zo moeten wij anderen ook die gastvrijheid geven', en dat doen we nu eenmaal niet door binnen te blijven zitten.

Jezus ging met de Emmaüsgangers op weg, liet hen hun verhaal vertellen en haakte daarop in met het verhaal van de traditie om hun verhaal betekenis te geven. Hun ogen werden geopend toen Jezus vervolgens aan de maaltijd het brood brak (Lucas 24). De ander willen ontmoeten, naar hen luisteren, met hen op weg gaan en met hen delen, laat dat ons uitgangspunt zijn. En we hoeven dat niet alleen te doen. Zoals de Helper, de heilige Geest, aan de wieg van de geboorte van de Kerk staat, zo gaat Zij nog altijd met ons op weg.

(P.S. O ja, een onherkenbaar gebouw met een verborgen kerk in een smalle steeg? Het Bethaniënklooster? Nee bedankt. ;-))

Ron van den Bos, parochie Den Haag

De Hooge Berkt

Open voor wat komt

Gemeenschap De Hooge Berkt: ontstaan na het Tweede Vaticaans Concilie, ontstaan uit mensen uit religieuze ordes die eigen wegen zochten en gastvrijheid kregen bij een diepgevoelige rooms-katholieke vrouw, ontstaan uit gezinnen die iets meer zochten dan de zondagse mis of een protestantse kerkdienst. Oecumenisch? Ik weet het niet. Wat ik wel weet, is dat wij een christelijke gemeenschap zijn met leden uit diverse kerkgenootschappen. O ja, twee leden van ons zijn onlangs oud-katholiek geworden. Een van die twee zit ook nog in ons team van voorgangers, en volgt nu de priesteropleiding. Zij schrijft de column in dit nummer.

Bloedsomloop: liturgie en diaconie

Wij zijn in onze pogingen tot gelovig samenleven met vallen en opstaan -vooral weer opstaan- bijna vijftig jaar geworden. Nu met een honderdtal mensen en talrijke vrienden, rond een kapel, een eetruimte en een ontvangstruimte, aan de rand van Bergeijk, in Brabant aan de Vlaamse grens, met huizen daaromheen en in het dorp, en verder weg, ook in Thorn. Honderden mensen kwamen hier in de loop der jaren voor enkele dagen of enkele

maanden ons leven delen. Liturgie en diaconie zijn als twee systemen van de bloedsomloop in onze gemeenschap. Er is een grote diversiteit in engagement. Lang niet iedereen komt altijd meebidden. En veel leden eten liever thuis. Maar er is wel een sterk gemeenschappelijk fundament: 'Waar twee of meer in mijn Naam aanwezig zijn.'

De genade een handje helpen

Hoe kijken wij naar de toekomst? Dit vooraf: ik schrijf deze tekst wel als voorzitter van de community, maar ik weet nu al dat ik over deze tekst intern stevige vragen zal krijgen. Later in deze tekst meer over de uitdagende en lastige noodzaak van verschillen om tot volheid te komen. De toekomst? Gelukkig gaan wij daar niet over. Maar ik heb van mijn ouders geleerd dat we de genade, en ook de toekomst, een handje kunnen helpen. Bij ons is onlangs een nieuw retraitehuis geopend met steun van de Jezuïeten. In datzelfde pand is ook een appartement waar mensen die minder met 'kerk-systemen' hebben, 'onder de rook van de kapel' op v/Verhaal kunnen komen. Dat schrijven we zo, met v/V, als uitnodiging om het eigen verhaal te verbinden met het grote Verhaal.

Drie gedachten

Nu over naar drie gedachten over de kerk van de toekomst. Uit drie verschillende bronnen: protestants, rooms-katholiek en oud-katholiek. Gedachten uit het verleden, over het heden en over het uithouden in het altijd weerbarstige nu. Met tot slot een verklaring van trouw aan onze eigen missie.

Gedachte 1: eenheid geen doel

De christen-historicus James Kennedy schreef vijf jaar geleden een boek over *Bezielende Verbanden*, een prachtig boek dat helaas als een papieren urn al weer is bijgezet op boekenplanken. Hij stelt dat bij het kleiner worden van kerken er juist een intensivering optreedt van christelijke beleving, in netwerken van zorgende mensen die zich inzetten voor omwonenden. Opmerkelijk is zijn startpunt: zorg voor elkaar, zoals de eerste christenen deden. Dus niet eerst een kapel of regels voor samenleven of conventies in een eredienst. Die gelovigen van de (nabije?) toekomst zullen onderling behoorlijk van elkaar verschillen. Daar kun je somber over worden, maar je kunt het ook zien als een relevant gegeven. Eenheid is immers geen doel, maar een

bijproduct van gemeenschappelijke inzet en vertrouwen in elkaar. Ja, dat hebben wij in De Hooge Berkt in het verleden ook ervaren, en die ervaring koesteren wij in dankbaarheid.

Gedachte 2: pas op voor byzantinisme

Onze paus (ja, ik schrijf 'onze', ook in dit magazine) is de laatste tijd nogal in het nieuws door opmerkelijke uitspraken. Vooral de toonzetting krijgt media-aandacht, met alle columnistische oppervlakkigheid en hyperigheid die daarbij hoort. Minder bekend is dat hij eind 2014 een toespraak hield over 'byzantinisme'. Daarmee bedoelde hij de neiging om je bezig te houden met allerlei kleingeestigheden, zodat de werkelijke problemen uit het zicht verdwijnen. Hij sprak over kleingeestigheden die de Geest verduisteren, bijvoorbeeld spitsvondigheden rond regels voor echtscheiding, terwijl onze tijdgeest nieuwe vragen oproept over nieuwe samenlevingsvormen. De kerk -dus ook een geloofsgemeenschap- mag geen beschermend nest zijn voor het koesteren van eigen nestgeur, eigen gewoonten en eigen middelmatigheid. Doe iets, riep de paus, doe iets opbouwends, en doe dat nu! Maar dan, als iemand iets wil doen, maar

anderen iets anders, en je bereikt elkaar niet? Of er wordt over vergaderd, en er lijkt geen draagvlak, dat sompige woord 'draagvlak', terwijl er eigenlijk angst is voor verandering en een gebrek aan ideeën om de ander in vrijheid te stimuleren? Hoe verder in het vaak weerbarstige nu?

Gedachte 3: altijd reeds en nog niet

'Onze' aartsbisschop Joris Vercammen kwam vorig jaar op bezoek. Hij vroeg ons hoe wij onszelf zien in de grote kerk en in de wereld. Wij beginnen dan altijd met een heel 'gepast' antwoord, de eerste zin van onze missie: 'De Hooge Berkt is een plaats waar mensen met elkaar een gemeenschap vormen om christelijk leven concreet te maken.' En we vertelden hem ook dat we daarin alle vreugde en alle tegenslag meemaken die we ook in 'kerk en wereld' zien. Wij vroegen ook of hij na al het luisteren naar ons nog adviezen had. Ja, zei de aartsbisschop, een handvol:

1. Blijf beseffen dat christelijk samenleven bijzonder moeilijk is.
2. Focus in alle diversiteit op respect voor elkaar.

3. Ga nooit over op 'gezellig samenleven'.
4. Blijf geduld houden met eigen en andermans onvolmaaktheid.
5. Formuleer regels maar ga er soepel mee om.

Openstaan voor het vreemde nieuwe

Door onze gasten zijn wij onszelf gaan zien als een oefenplek, een proeftuin, een laboratorium voor gelovig samenleven. Wat moeten we dan oefenen? Welke zaadjes moeten we zaaien in onze tuin? Welke experiment gaan we doen in ons lab? Eigenlijk is het niet zo moeilijk, bedacht ik in een avonddienst. Onze gemeenschap is ontstaan uit inspiratie, en daarin altijd open staan voor het vreemde, het zo nieuwe, het zo andere. We hoeven dus alleen maar trouw te blijven aan deze oorsprong in dat wat als vreemd, nieuw en anders op onze weg komt.

*Jan Renkema,
voorzitter Gemeenschap De Hooge Berkt*

Kijken naar en plannen maken

Op weg naar een nieuw beleidsplan

Op de Synodevergadering van 2013 werd door de leden van de Synode het voorstel van het Collegiaal Bestuur voor een nieuw beleidsplan afgewezen. Vanaf dat moment wordt er door de kerk in de praktijk verder gewerkt met het oude - uit 2011 daterende - beleidsplan; een provisorische oplossing. Op de Synode was besloten om een nieuw beleidsplan te schrijven dat in een breed synodaal proces tot stand zou moeten komen.

De bedoeling van deze arbeidsintensieve vorm van breed gedragen totstandkoming van het beleidsplan is dat dit plan daardoor zo nauw mogelijk zal aansluiten bij de wensen en aspiraties die in de parochies en de verschillende geleidingen van de kerk leven. Een eerst mijlpaal op dit traject was de extra zitting van de Synode op 8 februari 2014,

waarop de synodeleden en bezoekers intensief met elkaar in gesprek gingen. In iedere parochie werd in dat jaar ook een evaluatie gehouden over de werking van het afgelopen beleidsplan, dat in het teken van het bewerkstelligen van groei stond. De vragen die hierbij aan de orde kwamen waren: Wat gaat er allemaal goed, wat kan er nog beter? Welke beleidsvoorstellen hebben positieve effecten gehad en welke hebben niets opgeleverd? Welke initiatieven vanuit de parochie waren succesvol en kunnen wellicht ook in andere parochies navolging vinden?

Op 22 november kwam de Synode weer bijeen voor haar gebruikelijke vergadering. Voordat de leden van de Synode in groepjes uiteengingen voor de bespreking van de uitkomsten van de evaluaties van de besprekingen die in de parochies waren gehouden, werd daarover door

een vijftal mensen het woord gevoerd: één uit het bisdom Haarlem en vier uit de regio's van het bisdom Utrecht. In het bisdom Haarlem hadden geestelijken en leken op een bisdomdag de vragen samen besproken. Uit de groeps gesprekken kwamen vele punten naar voren. Behalve zaken die als geslaagd werden aangemerkt en die zeker voortgang zouden moeten hebben en zelfs versterkt zouden moeten worden, werden ook verschillende waardevolle kritische opmerkingen gemaakt over het gevoerde beleid en de doorwerking en beklijving daarvan.

Om nu al de resultaten van het werk van het afgelopen jaar in een nieuw beleidsplan te laten uitmonden is er besloten om een aparte beleidsdag te beleggen, die met concrete uitwerkingen zal moeten komen. Als vorm daarvoor is gekozen voor een 24-uurs sessie. Op 24 en 25 april a.s. zullen een vijftendertig oud-katholieken als in een soort conclaaf bijeen komen in het conferentieoord Mennorode in Elspeet. Samen hebben het Collegiaal Bestuur en het presidium van de Synode een zo representatief mogelijke groep geestelijken en leken gelovigen uitgenodigd met de verhoopde expertise op de verschillende gebieden die in het beleidsplan aan de orde komen. Zoals het er nu uitziet zullen de beleidsvelden bestaan uit: 1. Opdracht (dienen, vieren, leren) 2. Kerkopbouw (mensen aantrekken, vasthouden en samenbinden; jongeren- en ouderenbeleid) 3. Financiën en beheer 4. Personeel en vrijwilligers 5. Internationale betrekkingen en PR 6. Bestuur en organisatie (onder andere de herziening van de Synodestructuur). Voor deze vorm is gekozen in de hoop dat er zo aan het einde van de sessie een nieuw beleidsplan in grote lijnen klaar zal liggen. Dat kan dan na enig redactiewerk snel voor bespreking de kerk in worden gezonden om op de novemberzitting van de Synode te worden vastgesteld.

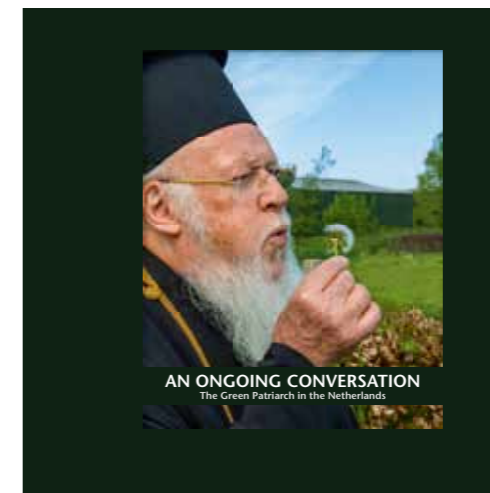
Wietse van der Velde

Patriarchenbezoek

An Ongoing Conversation

Het was een memorabel bezoek dat Oecumenisch Patriarch Bartolomeus I in 2014 bracht aan Nederland. Op uitnodiging van de Oud-Katholieke Kerk verzorgde hij de Quasimodolezing in de Utrechtse kathedraal en had hij vele ontmoetingen met kerkelijke en seculiere leiders in Nederland. Maar als het slechts bij een enkele gebeurtenis zou blijven, zou het bezoek van de patriarch zijn doel voorbij schieten. Want zijn oogmerk is dringend aandacht vragen voor de spirituele dimensie van ons gebruik van de aarde en haar hulpbronnen, en dat vraagt om een voortgaand debat. Dat is ook het doel van het boek over zijn bezoek, samengesteld door Jan Jorrit Hasselaar en Peter-Ben Smit: het thema levend houden en het gesprek verder brengen. De uitgave bevat vrijwel alle teksten die tijdens het bezoek van de patriarch zijn uitgesproken, inclusief de lezingen tijdens de *Round Table Conference Our Daily Bread: Sustaining Life and Human Dignity through Food and Agriculture*. De teksten gaan vergezeld van bijna tweehonderd foto's van het bezoek. Bij de Quasimodolezing 2015 zal het eerste exemplaar officieel worden gepresenteerd. Hasselaar en Smit zullen het boek ook persoonlijk aan de patriarch in Istanbul overhandigen. Het boek *An Ongoing Conversation* is in het Engels gesteld, zodat het ook een internationale uitstraling zal hebben.

De normale verkoopprijs van het boek is € 24,50. Bij voorintekening tot 10 april is de verkoopprijs € 19,95 (inclusief verzendkosten). Zie ook de webshop op www.okkn.nl.

Syrische patriarch Aphrem II

Op vrijdag 27 februari mocht ik onze aartsbischop en kerk vertegenwoordigen bij de ontvangst van patriarch Ignatius Aphrem II van Antiochië, het hoofd van de Syrisch Orthodoxe Kerk. Naast een bezoek aan het Nederlandse aartsbisdom van zijn kerk (ca. 25.000 gelovigen) wilde de patriarch ook de zorgelijke situatie van de minderheden in het Midden-Oosten onder de aandacht brengen. De ontmoeting, waarvoor vertegenwoordigers van andere kerken en de burgerlijke overheid waren uitgenodigd, vond plaats in een klooster in het Twentse Glane. De patriarch verwoordde in een toespraak zijn zorgen en verdriet (in die week waren meer dan tweehonderd christenen in Syrië door de zogenaamde Islamistische Staat gevangen genomen). 'Waarom is ons bloed goedkoper dan olie? Waarom? Wat hebben de gewone mensen misdaan dat ze uit hun huizen moeten worden verdreven en hun leven niet zeker zijn?' De wereld moet ingrijpen, meent de patriarch, de Verenigde Naties voorop. De patriarch dankte de Nederlandse bevolking, die in de jaren zeventig de Syrische, Turkse en Iraakse vluchtelingen veiligheid hebben geboden. Die dank bleek ook tijdens het gesprek dat de patriarch had met professor Martien Parmentier, die niet alleen een kenner van de oud-Syrische taal en theologie is, maar die zich in het verleden ook intensief heeft ingezet om Syrische vluchtelingen een verblijfsvergunning te bezorgen. Het was een bijzondere ervaring deze patriarch uit het door oorlog en ellende gekwelde Midden-Oosten te mogen ontmoeten, een priester die niet alleen opkomt voor zijn eigen mensen, maar voor alle mensen die slachtoffer zijn van onrecht.

Wietse van der Velde

Even kijken bij... Dordrecht

Hier zal ik wonen

Naam: Parochie van de H. Maria Maior
Aanwezig sinds: 1843
Gemiddeld aantal kerkgangers: 23
Website: dordrecht.okkn.nl

Onze kerk in Dordrecht draagt de mooie naam van H. Maria Maior. Zij staat OP de Voorstraat 120. OP de Voorstraat, want voorheen lag hier de dijk. Onze kerk is het enige gebouw waarbij een voortuin de rooilijn doorbreekt. Hier heeft ooit een schuilkerk gestaan waarin katholieken na de Reformatie en de verdrijving uit de Grote of Onze-Lieve Vrouwekerk een toevlucht vonden. Onze oud-katholieke parochie is de wettige opvolger van de 'roomse' parochie, die eens in die schitterende kruisbasiliek kerkte. Onder onze kerkschatten vinden we dan ook prachtige paramenten en kostbaar vaatwerk uit die moederkerk. Nu zijn de verhoudingen open en hartelijk geworden. Bij het afscheid van de vorige oud-katholieke pastoor is in

de Grote Kerk de eucharistie gevierd. Onze pastoor is één van de voorgangers bij de middagpauzediensten in de Dordtse Dom, zoals de Grote Kerk ook wel genoemd wordt. De parochie is lid van de Raad van Kerken. Het interieur van het kerkgebouw is rijkelijk versierd. Menig Dordtenaar die de kerk binnenkomt, kijkt vol verbazing rond: 'Zoveel moois!' Hij ziet uit hout gesneden heiligenbeelden, de preekstoel, het tabernakel en de communiebank met taferelen, in het midden de houtsnede van het Laatste Avondmaal. Bij dit beeld van de maaltijd stelde een bisschop op die bezoek was de vraag: 'Waarom zijn de discipelen bij dit Avondmaal oud-katholiek?' Na enig zwijgen zei hij: 'Ze hebben van die

Het Ding van ...
Elke parochie heeft wel iets opvallends in haar bezit. Wilt u weten wat Het Ding van Dordrecht is? Kijk dan op okkn.nl.

lange tenen!' De kerk is gewijd op 2 augustus 1843. Het fraaie orgel is gebouwd door de orgelmakers Kam en Van der Meulen en ingewijd in 1844. HIC HABITABO staat in gouden letters in de ronde apsis geschreven: Hier zal ik wonen.

Iedere zondag om half elf uur komt hier de kleine kudde bijeen voor het vieren van de eucharistie met na afloop koffie, thee en geanimeerde gesprekken in de geheel gerenoveerde gemeentezalen met de toepasselijke naam DE MAIORIJ. In mei van dit jaar is DE MAIORIJ geopend door burgemeester Brok en ingewijd door aartsbisschop Verdammen. De totstandkoming ervan is te danken aan de geestdrift en het doorzettingsvermogen van de Stichting Vrienden van de Oud-Katholieke Kerk van Dordrecht. In de nieuwe glazen entree op het kerkplein prijkt als symbool van de gastvrijheid een wonderschoon Mariabeeld van de Dordtse beeldhouwer Jan Asjes van Dijk. Dit beeld van Maria met kind is gesneden uit de notenboom, die stond op de plek waar nu het Mariabeeld staat.

Naast de zondagse diensten komen de parochianen bijeen op gemeentevergaderingen en een drietal gesprekskringen voor Bijbellesing en verdieping van geloof. Jaarlijks gaan parochianen op retraite in een klooster. De kerk is te bezichtigen tijdens de zogenaamde Kunstrandje Dordt op de eerste zondag van de maand, tijdens de Open Monumentendagen en tijdens de kerstmanifestatie, wanneer een schat aan kerststallen in de kerk tentoongesteld is.

Bijzondere collectie Geheim in gouddraad en zijde

Museum Catharijneconvent presenteert van 10 april t/m 16 augustus 2015 één van de best bewaarde geheimen in de kunstwereld. Want wie weet dat kerkelijke gewaden in de Middeleeuwen tot de meest waardevolle kunstschaten behoorden? Deze pronkstukken, gemaakt van materialen als goudbrokaat, fluweel, gouddraad en zijde, waren kostbaarder dan schilderijen, beelden en gouden of zilveren voorwerpen. 'Het zijn gewaden die behoren tot de topkunst', aldus Herman Pleij (hoogleraar middeleeuwse letterkunde) in een aanbevelingsfilmpje op www.catharijneconvent.nl. En hij voegt toe: 'Die priesters zijn een soort wandelende prentenboeken. Zie eens wat wij doen, wij slaan een brug naar de hemel en we slaan die brug aan de hand van voorstellingen die we op onze rug meedragen.' De mooiste laatmiddeleeuwse liturgische gewaden, ook uit oud-katholiek kerkbezit, worden getoond. Naast de tentoonstelling staan er diverse activiteiten op het programma, zoals een bezoek aan de Ste Gertrudis op 22 mei, samen met Richard de Beer, conservator oud-katholiek erfgoed. Info en aanmelden via de website van het museum.

Eén parochie IJmuiden Een hechte gemeenschap

Toen in 1876 IJmuiden ontstond als gevolg van het graven van het Noordzeekanaal, vestigden velen die bij de visserij waren betrokken zich in de nieuwe plaats. Onder hen veel oud-katholieken uit Egmond aan Zee en Den Helder. Voor hen werd in 1890 aan de Breesaapstraat de Engelmunduskerk gebouwd. Het gebouw bleek al spoedig te klein, zodat in 1907 aan de Koningin Wilhelminakade een veel grotere Engelmunduskerk werd gebouwd. Toen ook die kerk te klein werd (1964), ontstond een tweede parochie met de Adelbertuskerk. Nu zijn beide parochies samengevoegd en maken ze gebruik van de Engelmunduskerk. Na een vier jaar durend proces waarbij men tot doel stelde om voor nu en de toekomst een krachtige vitale kerkgemeenschap in de IJmond te zijn, vierden de parochianen op 22 februari jl de eerste dienst van de nieuwe parochie van de hh. Adelbertus en Engelmundus. Een emotioneel moment voor velen. Het kerkbestuur is op zoek naar een nieuwe bestemming voor het gebouwencomplex aan de Sparrenstraat.

Beestenboel OK-jeugdkampen

De nieuwe website van OK-jeugdkampen is online en te vinden op de algemene OK Jongeren website (okj.okkn.nl). Daar vind je ook de link naar de Facebookpagina, waar je al helemaal in de vakantievoorpretstemming komt. Beestenboel, dat is het thema voor 2015 en dat zul je dan ook tegenkomen in het Landkamp, het ZAKamp en het Zeilkamp. Drie kampen in de zomermaanden en bedoeld voor 8 - 14-jarigen (Landkamp), jongeren van 15 - 19 jaar (ZAKamp) en jongeren die 18 of nóg ouder zijn (Zeilkamp). De deelnemersbijdragen zijn laag, dat komt door de dikke subsidie van de O.R.K.A. De begeleiding ziet graag iedereen die dat wil, meegaan op kamp. Mocht de deelnemersbijdrage toch een probleem zijn, neem dan contact op met jongerenpastor Jutta Eilander (jutta@okkn.nl). Dus: zoek de website op, bekijk Facebook en vind een folder ergens in je parochiekerk, maar in ieder geval: meld je aan voor een kamp, want anders mis je een geweldige zomerervaring! Nog vragen? Mail ze naar: kampkern@gmail.com.

Officiële berichten

De Aartsbisschop van Utrecht heeft:

- Met ingang van 1 februari 2015 dhr. L.B.G.M. Koolen opnieuw aangesteld als kerkmeester van de parochie van de H. Maria Magdalena te Eindhoven, voor de periode van 1 jaar.
- Met ingang van 1 maart 2015 dhr. H. Roodenburg eervol ontslag verleend als kerkmeester van de parochie H. Georgius te Amersfoort
- Met ingang van 9 maart 2015 dhr. A. Smulders opnieuw aangesteld als kerkmeester van de parochie van de H. Willibrordus te Arnhem, voor de periode van vier jaren. Per diezelfde datum zijn aangesteld als kerkmeester mw. M.E.I.M. van der Veen-Aerts, mw. J.D. Jaspers-Telgt en dhr. H.P.J. Kersten, eveneens voor een periode van vier jaren.

De bisschop van Haarlem heeft:

- Met ingang van 1 januari 2015 de voorheen afzonderlijke parochies van de H. Engelmundus en de H. Adelbertus te IJmuiden samengevoegd tot de nieuwe parochie van de H.H. Adelbertus en Engelmundus te IJmuiden, met haar kerkgebouw aan de Koningin Wilhelminakade 117 te IJmuiden.
- Met ingang van 1 maart 2015 mw. Th.M. Visser-Groot opnieuw benoemd tot lector van het Bisdom Haarlem, voor een periode van vier jaren.

*Namens het Collegiaal Bestuur,
M. Konings-Roobol, secretaris*

Quasimodolezing: zorg om zorg

De titel van de negende Quasimodolezing op vrijdag 10 april 2015 luidt:

Menselijke waardigheid in de klem? Kerk een zorg.

Prof.Dr. Ruard R. Ganzevoort, theoloog en politicus, gaat met verzekeraars, bestuurders en professionals in debat om zo te verhelderen wat er op het spel staat. De lezing wordt gehouden in De Driehoek, Willemsplantsoen 2, Utrecht en zal beginnen om 19.30 uur. Voor informatie/inschrijving: www.okkn.nl.

Agenda

09 april, 20.00 uur, Utrecht

Lezing prof. dr. Jan Hallebeek: Recht om recht te doen.
Ste. Gertrudis, Willemsplantsoen 3

10 april, 19.30 uur, Utrecht

Quasimodolezing (zie bericht)

13 april, Haarlem, 20.00 uur

Lezing prof. dr. Jan Hallebeek: Recht om recht te doen. HH. Anna en Maria, Kinderhuissingel 76

18 april, Utrecht, 10.00 uur

Ontmoetingsdag oriëntalen, orthodoxen, anglicanen en oud-katholieken
In de Driehoek, Willemsplantsoen 1c

18 - 19 april

Jongerenweekend bisdom Utrecht

24 april, 17.00 uur

24-uurs beleids sessie (zie pg. 18)

30 april, 20.00 uur, Amsterdam

Jongerenbijbelgespreksgroep (okj.okkn.nl)

21 mei, 10.00 uur

Provinciale Synode

13 juni

Pastoorpartnerdag

14 - 19 juni

IBC

6 juni

Jongeren dag bisdom Haarlem
Bisdomdag bisdom Utrecht

11 juni

Jaardag OKViB (okvib.okkn.nl)

19 - 21 juni, Wahlwiller

Ontmoetingsdagen OK Vrouwen (okvib.okkn.nl).

Colofon

De Oud-Katholiek is een periodieke uitgave van de Oud-Katholieke Kerk van Nederland, verschijnt zeven keer per jaar en wordt verspreid op alle oud-katholieke adressen in Nederland.

Redactie

Yvonne van Doesum, Robert Frede, Inge van Maaren, Adrie Paasen, Louis Runhaar, Wietse van der Velde, Emile Verhey.

Redactieadres

redactie@okkn.nl of:
Kamerlingh Onnesweg 167
1223 JE Hilversum

Vormgeving

Sync. Creatieve Producties, Hilversum

Productie

Nilsson, Goes
ISSN 0 167 3963

Redactiesluiting: 20 april 2015

De volgende Oud-Katholiek verschijnt eind mei.

Abonnement

Bent u niet oud-katholiek maar wilt u deze uitgave wel graag ontvangen? Voor € 25,- per jaar zenden wij u het blad graag toe. Een briefje met volledige adresgegevens kan naar: registratie De Oud-Katholiek, Koningin Wilhelminalaan 3, 3818 HN Amersfoort. Of: info@okkn.nl
Giften welkom op: NL68 INGB 0000 2250 00 t.n.v. Oud-Katholieke Kerk van Nederland te Amersfoort.

Verantwoording foto's (voor zover bekend):

P.1,4,5,6,7,19,24 Dio van Maaren, p.8 interieur herbestemde Bethlehemkerk, Hengelo, p.12 Jvhertum (klooster), p.13 Marijn Scheijde, p.16,17 Hooge Berkt, p.18 Inge van Maaren, p.19 Garzo, p.20,21 Rina Homan, p.22 Affichebeeld voor: 'Het geheim van de Middeleeuwen in gouddraad en zijde', Museum Catharijneconvent, Utrecht.

THE TERMS 'ECOLOGY' AND 'ECONOMY' SHARE THE SAME ETYMOLOGICAL ROOT. THEIR COMMON PREFIX 'ECO' DERIVES FROM THE GREEK WORD OIKOS, WHICH SIGNIFIES 'HOME' OR 'DWELLING.' IT IS UNFORTUNATE AND SELFISH, HOWEVER, THAT WE HAVE RESTRICTED THE APPLICATION OF THIS WORD TO OURSELVES, AS IF WE ARE THE ONLY INHABITANTS OF THIS WORLD. THE FACT IS THAT NO ECONOMIC SYSTEM – NO MATTER HOW TECHNOLOGICALLY OR SOCIALLY ADVANCED – CAN SURVIVE THE COLLAPSE OF THE ENVIRONMENTAL SYSTEMS THAT SUPPORT IT. THIS PLANET IS INDEED OUR HOME; YET IT IS ALSO THE HOME OF EVERYONE, AS IT IS THE HOME OF EVERY ANIMAL CREATURE, AS WELL AS OF EVERY FORM OF LIFE CREATED BY GOD. IT IS A SIGN OF ARROGANCE TO PRESUME THAT WE HUMAN BEINGS ALONE INHABIT THIS WORLD. INDEED, BY THE SAME TOKEN, IT IS ALSO A SIGN OF ARROGANCE TO IMAGINE THAT ONLY THE PRESENT GENERATION INHABITS THIS EARTH.